

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Satirer, 1720-42

Citation: Falster, Christian: "Satirer, 1720-42", i Falster, Christian: *Satirer, 1720-42*, udg. af Aage Schiøtz-Christensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1982, s. 114. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster05-shoot-idm140600519228480/facsimile.pdf> (tilgået 09. april 2024)

Anvendt udgave: Satirer, 1720-42

Dend U-tidige Rang-Syge

Tekstforbold

»Dend u-tidige Rang-Syge« foreligger i 6 tryk fra årene 1722 til 1750. To af dem er fra 1722. Hvilket er da førstetrykket?

Som Chr. Thaarup gør opmærksom på det i sin udgave (s. XXIX), har det ene de rigtige former *Diogenes* og *Zebedæer* over for det andets fejlagtige *Diogones* og *Zebedær*. Da disse to fejl går igen i henholdsvis de følgende fire og tre tryk, må deraf sluttes, at trykket fra 1722 uden disse fejl sandsynligvis er førstetrykket.

Dette sikres fuldstændigt ved, at moddens samme tryk i str. 48 har den rigtige – eller dog forstæelige – form *langt* (= lavt), er alle de øvrige fælles om den oplagt fejlagtige form *langt*.

Der kunne anføres flere tilfælde af samme slags, men de nævnte er tilstrækkelige til, at følgende liste kan opstilles:

- A = u.st., uden ovennævnte fejl, 1722
- B = u.st., med ovennævnte fejl, 1722
- C = Kbhvn., 1734
- D = Kbhvn., 1736
- E = Kbhvn., 1740
- F = Kbhvn., 1750

Nærv. udgave gengiver teksten i A.

Rettelser af trykfejl

I str. 55 er *piser* rettet til *priser* som i B og *derpaa* til *der paa* som i F.

Varianter

1,5 Diogenes] Diogones B, C, D, E. – 1,8 Zebedæer] Zebedær B, C, D. – 5,2 Brøllop] Bryllup C, D, E, F. – 6,3 Null som Tal] Nul og Tal D, E, F. – 10,6 forleenet] foreenet

D. – 10,7 Læn] Lehn E, F. – 17,1 Velbiurdig] Velbyrdig C, D, E, F. – 23,2 sit] sin C, D, E, F. – 24,1 Sterfbo] Sterbo B, C Stervbo D, E, F. – 24,7 Kiste-Log] Kiste-Laag C, D, E, F. – 26,2 Sligt] Slig B, C, D, E, F. – 26,5 Anticyras] Anticyram E, F. – 26,6 Indbildung] Indbildung B, C, D, E, F. – 35,1 selsom] selsont E, F. – 37,3 med] ved C, D, E, F. – 40,6 slaes] slaaes E, F. – 42,7 da] de B, C, D, E, F. – 46,3 helser] hilser E, F. – 48,6 laugt] langt B, C, D, E, F. – 50,1 længe] lange B, C. – 51,5 ingen]anden C, D, E. – 55,1 piiser] priser B, priser C, D, F, E. – 55,7 derpaas] der paa F. – 59,8 Skamme] Samme D. – 60,2 Ham] Hand D. – 60,6 høyre] høye D. – 63,8 Fædres] Fæders C. – 64,7 af Aar] hvert Aar B, C, D. – 66,3 en anden] den anden C, D, E, F.

Noter og oplysninger

Om det stærkere politiske engagement i denne satire samt om samarbejdet med Chr. Rantzau henvises til indledningen s. 38ff.

Det skal her gentages, at det er Frederik d. 4.s rangforordning af 11. febr. 1717, der er baggrunden for denne satire som før Holbergs »Den honette Ambition«. Men da komedien først blev trykt 1731 og først spillet 1747, har samtiden kun kendt Falsters kritik af rangsygen – ikke Holbergs.

Titlen: u-tidig] ubetidelig; urimelig; malplaceret.

1,1: *en Philosophisk Tvang*] med henvisning til Bordings: »At jeg saa Pythagorisk gaar – som var jeg uden Tunge ...« forstår Vilh. Andersen »Philosophisk Tvang« som den *disciplina Pythagorea*, d.v.s. den tavshed, der var påbudt pythagoræerne som indviede (Ill.da.Litt.Hist., II, s. 166). Der kan dog også henvises til, at efter alm. sprogbrug betvinger man sit lavere jeg ved hjælp af filosofi: men naturen kan gå over optugtelsen! – 1,5: *Diogenes*] den græske filosof (4. årh. f.Kr.), der på forskellig vis demon-